

Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)

Zpráva o činnosti za rok 2010

Vypracovali : **Mgr. Pavlína Samsonová**

Ing. Jiří Urban

Adrese koordinátora ČTPEZ:

Bioinstitut, o.p.s.
Křížkovského 8
771 41 Olomouc
www.ctpez.cz

Úvod:

Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství zahájila první rok své činnosti konsolidací členské základny a stanovením priorit. Hlavním cílem technologické platformy (TP) je propojit základnu (prvovýroba a zpracovatelé) s poradenstvím, výzkumem a vzděláváním. Součástí této vertikální struktury jsou i spotřebitelé a komunikace se státní správou.

Členové ČTPEZ:

1/ prvovýroba, obchod a zpracování:

- PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Šumperk
- PRO-BIO RC jižní Morava, Mikulov
- PRODEJ-BIO, Šumperk
- PRO-BIO, obchodní společnost, s.r.o., Staré Město pod Sněžníkem
- Agrisen, s.r.o., Staré Město pod Sněžníkem
- Biopark, s.r.o., Velký Šenov

2/ poradenství, výzkum a vzdělávání:

- Univerzita Palackého, Olomouc
- Bioinstitut, o.p.s., Olomouc
- Epos- Spolek poradců v EZ ČR, Brno
- Green Marketing, Mgr. Tomáš Václavík, Moravské Knínice
- VÚŽV, v.v.i., Praha – Uhřetěves
- Česká zemědělská univerzita, Praha
- Zemědělská fakulta JČU, České Budějovice
- Vysoká škola chemicko-technologická, Praha
- Mendlova univerzita, Brno
- Výzkumný ústav pícninářský, Troubsko
- VÚRV, v.v.i., Praha – Ruzyně

3/ environmentální výchova a spotřebitelství:

- PRO-BIO Liga, Biospotřebitel, Praha – Hostivař

Řídící výbor ČTPEZ:

Předseda:

Prof. Dr. Ing. Bořivoj Šarapatka, CSc. (UP Olomouc)
koordinátor: Ing. Jiří Urban (Bioinstitut, o.p.s.)

Místopředseda:

Mgr. Pavlína Samsonová (Bioinstitut, o.p.s.)

Členové:

Ing. Přemysl Čech (PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců)
Ing. Perla Kuchtová (ČZU Praha)
Ing. Věra Mátlová (VÚŽV v.v.i.)
Ing. Roman Rozsypal, CSc. (EPOS)
Ing. Zdeněk Stehno, CSc. (VÚRV v.v.i.)
Ing. Kamil Toman (Biopark, s.r.o.)
Ing. Petr Trávníček (PRO-BIO s.r.o.)

Pracovní zázemí a sekretariát:

Platformu zastupoval její zakládající člen, Bioinstitut Olomouc a plnil podle stanov roli koordinátora. Řídícímu výboru předsedal prof. Bořivoj Šarapatka, zodpovědnou pracovnící za koordinátora byla od ledna do srpna 2010 Mgr. Pavlína Samsonová, od září do prosince 2010 tuto pozici převzal Ing. Jiří Urban. Pracovnící pro PR, která měla na starost webovou stránku (www.ctpez.cz) a komunikaci výstupů platformy byla Ing. Markéta Sábliková, za administrativu a účetnictví zodpovídala v roce 2010 Alice Boháčiková.

Hlavní zaměřené práce ČTPEZ v roce 2010:

Hlavním cíle ČTPEZ (dále i jen „platforma“), které naplňují její zakladatelé, je institucionalizovat tzv. hnutí sektoru ekologického zemědělství (EZ). Jak konstatuje i nový Akční plán rozvoje EZ v ČR (2011-15) – (AP), neodpovídají odborné struktury EZ v ČR rozvoji a praktickému významu EZ v ČR. EZ v ČR přesáhlo 10% z celkové výměry zemědělské půdy, v rámci AEO byla vyplacena více než 1 mld. dotací, pro zemědělce navíc, jako prémie za tento systém hospodaření. Úroveň odborných struktur (výzkum, vzdělávání, poradenství, služby) tomuto rozvoji neodpovídá. V ČR není vhodná situace, aby vzniklo jedno odborné a výzkumné kompetenční centrum pro EZ (jako např. v Dánsku ISCROF, nebo ve Švýcarsku – FiBL). Organizace pracující dosud v tzv. Akčním týmu EZ se rozhodly sdružit v ČTPEZ a koordinovat tak svou práci. Další posílení významu ČTPEZ přepokládá i výše zmíněný akční plán, který dává platformě na mnoha místech koordinační a výkonnou úlohu, rozhodující bude role platformy v „Komisi EZ“, kterou má jmenovat MZe ČR pro implementaci AP od roku 2011.

ČTPEZ sdružuje zástupce zemědělské prvovýroby, zpracování a obchodu a jejich podněty má přenášet do témat výzkumu a vývoje. Nejprve však bylo nutné zahájit spolupráci mezi partnery zastupující tzv. znalostní sektor (univerzity, výzkumné ústavy a nevládní organizace s tímto zaměřením).

Výzkum, vzdělávání, komunikace odborných témat (PR), podíl na mezinárodní spolupráci (IFOAM) a příprava prestižních vědeckých konferencí a společných projektů byla klíčová témata, kterými se ČTPEZ zabývala v roce 2011.

Projekt činnosti české technologické platformy pro ekologické zemědělství (ČTPEZ) je schválen na pět let (2010-2015)

Plnění projektu ČTPEZ v úvodním roce – v roce 2010:

V roce 2010 se ČTPEZ stala členem evropské platformy TP Organic, a také IFOAM EU Group, která práci TP Organic koordinuje na evropské úrovni. Na jednáních Rady IFOAM EU Group zastupuje Českou republiku Mgr. Karolína Dyrťtová, Ph.D., ta byla zároveň v roce 2009 zvolena Radou do nově ustanoveného Řídícího výboru IFOAM EU, kde reprezentuje nové členské státy EU. Tento Řídící výbor měl v průběhu roku 2010 několik on-line konferencí, mimo těchto jednání se naše zástupkyně účastnila těchto jednání:

1. Malta – 18-20. března 2010

Jednání Rady IFOAM EU Group, jednání se účastnilo 22 členských států. Řešená témata: dostupnost proteinových krmiv v Evropě pro monogastry a diskuze nad postupem po roce 2012, návrh nových pravidel chovu drůbeže, pracovní skupina pro skleníkovou produkci a její cíle, inspekce na základě rizikové analýzy, národní akční plány pro ekologické zemědělství, socio-ekonomické dopady pěstování GMO v Evropě – nová studie publikovaná v dubnu 2010, dossier o akvakultuře představený na Biofachu 2010, vytvoření manuálu pro producenty jak používat nové evropské logo, dostupnost vitamínu B2 v GMO-free kvalitě, zpráva o hospodaření v roce 2009 a představení rozpočtu na 2010, představení akcí pod patronací v roce 2010.

2. ČR – Lednice na Moravě, 29. června 2010

Jednání nových členských zemí, které jsou zastoupeny v Radě IFOAM EU Group, jednání se účastnil Kypr, Maďarsko, Lotyšsko, Polsko, ČR, Francie a ředitel a pracovníci kanceláře v Bruselu. Téma jednání: jak posílit roli nových členských států při tvorbě a připomínkování nové evropské legislativy, diskuze nad možnou budoucí kooperací formou společného projektu. Schůzku připravila a koordinovala Mgr. Karolína Dyrťtová, Ph.D.

3. Rakousko, Vídeň – 30.9.-1.10.2010

Jednání Řídícího výboru IFOAM EU Group. Finanční plán na rok 2011, plán schůzek s vysokými představiteli v Bruselu, plán vlastní konference v roce 2011 v Maďarsku, další postup v kosmetice a víně.

4. Brusel, 18-19. Listopadu 2010

Jednání Rady IFOAM EU Group, jednání se účastnilo 20 členských států. Řešená témata: zpráva z GMO-free konference, která proběhl v říjnu 2010 v Evropském parlamentu, návrh na společný postup EU k reziduím pesticidů v bioprodukcí, klonování zvířat, nanotechnologie a jejich používání v produkci potravin, novinky

kolem vitamínu B2, společný EU standard pro biokosmetiku, nový CAP a role EZ, diskuze nad používání dusitanů a návrh konference na toto téma, článek 22 a flexibilita -jednotný výklad a implementace – ustanovena pracovní skupina.

Za účelem možnosti naplňování účelu založení ČTPEZ, priorit Strategické výzkumné agendy a cílů Implementačního akčního plánu ČTPEZ, zpracoval koordinátor platformy spolu s členy – zejména zástupci sektoru výzkumu a vzdělávání - projektovou žádost v rámci výzvy OP VK Oblast podpory 2.4 Partnerství a sítě: „Budování odborných kapacit a podpora spolupráce v rámci ČTPEZ.

Hlavním cílem projektu je budování odborných kapacit a podpora spolupráce mezi členy České technologické platformy pro ekologické zemědělství. Společně plánovanými aktivitami by měly být posíleny vztahy mezi vysokými školami, výzkumnými ústavami, zástupci soukromého sektoru z řad prvovýrobců a zpracovatelů produktů ekologického zemědělství, ale i s veřejnou správou a neziskovými organizacemi. Klíčovými aktivitami projektu jsou zejména studijní pobyty a odborné stáže pro studenty a mladé vědecké pracovníky ve spolupracujících organizacích doma, ale i v zahraničí; budování informační a komunikační platformy pro členy ČTPEZ, která bude vznikat na základě spolupráce mezi všemi cílovými skupinami; sběr dat, zpracování analytických studií a tvorba informačních materiálů pro ČTPEZ a interaktivní vzdělávací a tréninkové moduly pro cílové skupiny.

Oznámení o výsledku úspěšnosti podané žádosti očekáváme v průběhu IV. – V. 2011.

Koordinátor průběžně rozesílal členům aktuální projektové výzvy a kalendáře mezinárodních akcí s tematikou EZ a informace z mezinárodní scény.

DC1 Vybudovat znalostní systém v celé produkční vertikále od zemědělské prvovýroby po zpracování a odbyt bioprodukce

Informační portál

Koordinátor platformy (Bioinstitut Olomouc) zaregistroval jménem platformy doménu www.ctpez.cz a začal shromažďovat klíčové argumenty pro ekologické zemědělství, produkci a konzumaci biopotravin. Tyto odborné argumentační podklady se postupně shromažďují a od roku 2010 jsou k dispozici volně ke stažení na webových stránkách platformy. Dalším krokem jsou souhrny klíčových výzkumných prací členů platformy, které, byly pracovníci PR textově a graficky zpracovány pro požití médií a jsou rovněž k dispozici na webu ČTPEZ. Záměrem je vytvořit komunikační informační portál pro celou vertikálu EZ a zpracování biopotravin. Členy platformy byla vypracována studie zadání tohoto portálu. Na jeho financování byl podán samostatný projekt členů platformy u MŠMT v rámci OPVK.

Priority výzkumu

ČTPEZ uspořádala v prosinci 2010 v Rantířově a v Sasově u Jihlavy seminář, kterého se zúčastnili zástupci praxe, zpracovatelů, státní správy i výzkumné s vzdělávací sféry. Cílem semináře bylo, aby praxe formulovala potřeby pro další výzkumné úkoly. Následně byl uspořádán workshop a exkurze s vedením modelové Biofarmy Sasov, kde probíhá několik vývojových experimentů (pěstování alternativních a energetických plodin, využití bioplynu, konzervace píce...), výuka EZ i vědecké výzkumné projekty (NAZV) v ekologickém chovu prasat.

Formulace priorit výzkumu zástupci praxe (souhrn):

Rostlinná produkce:

- *pěstování luskovin a jetelovin v EZ (mj. jako náhrada sóji – bílkovinné krmení)*
- *tržní plodiny, ekonomika RV, odbyt, politika, dotace, argumentace)*
- *ekologické krmivářství*
- *ekologické pěstování rostlin bez chovů hospodářských zvířat*
- *šlechtění a odrůdy pro EZ, zkoušení odrůd a jejich doporučování pro praxi*
- *bioosiva*
- *využití digestátů z bioplynových stanic v EZ*
- *agrobiodiversita, tradiční x netradiční plodiny, speciální plodiny, doporučení pěstitelských postupů pro praxi*
- *energetika, biopaliva a biomasa v podmínkách EZ (mj. kritéria udržitelnosti)*

Živočišná produkce:

- *ekologické chova monogastrů (se zaměřením na plemena, krmení, kvalitu produkce)*
- *chovy dojníc v EZ (krmení vysoce produkčních dojníc, systémy ustájení), biomléko – kvalita*

Ekonomika, společenské vědy, argumentace:

- *stále pracovat s novými daty a ve světle nových souvislostí pro nové argumenty pro EZ*
- *Platforma musí vytvořit komunikační strategii a s těmito argumenty musí ve prospěch sektoru EZ v ČR i v EU aktivně pracovat*
- *Zhodnocení ekonomiky EZ (RV, ŽV, zpracování, obchod) – vytvořit doporučení pro rozhodování praxe o výrobním zaměření*

- *Mít odborné argumenty a být partnerem státní správě v aktuálních tématech (bezpečnost krmiv a potravin, vyhodnocení starých a návrhy nových AEO, půdoochranné technologie vhodné pro EZ v rámci nových GAEC, program agrobiodiverzita – Mezinárodní úmluva o biologické rozmanitosti...)*
- *Metody zvýšení ekonomické efektivity EZ (do budoucna menší závislost na dotacích), cenotvorba argumentace pro PRV*
- *Zaměřit se na komplexní projekty (od RV, přes ŽV, zpracování bioproduktů, kvalitu biopotravin až po ekonomiku)*

Předávání výsledků do praxe:

V roce 2010 byla uzavřena dohoda mezi platformou a nakladatelství Profipress o pravidelných informacích z výzkumu pro zemědělskou praxi. Připraven koncept (zaměření na komodity) a jedna tisková strana pro časopis Zemědělec (vyšlo v lednu 2011). Zemědělci používají praktické publikace avizované na informačním webu : Bioinstitut/CTPEZ. Byly zpracovány informace o kontrole EZ ze zahraničí a předány praktickému využití kontrole EZ v ČR.

DC2 Vytvoření sítě výzkumných a realizačních pracovišť, partnerství pro zajišťování vědeckých aktivit

v roce 2010 byl vytvořen základ spolupracujících organizací – výzkumné sítě EZ.

Příspěvky jednotlivých partnerů pro spolupráci:

ČZU: Obilniny, netradiční plodiny, úpravy osiv, polní pokusy (Uhříněves -dlouholeté pokusy) – předvolení odrůd a odzkoušení na našich plochách + na farmách, brambory + půdoochranné pokusy

MENDELU Brno: technologie zpracování půdy, osevnické postupy, meziplodiny, bilanční pokusy (koloběhy živin, organické hmoty), regulace škodlivých činitelů, ekonomika – doc. Jánský, prof. Čechová – ŽV, technologie potravin

VÚŽV: genetické zdroje, monogastři, výživa prasat

VŠCHT: kvalita a bezpečnost potravin, CZL, mykotoxiny, ŽV produkty, autenticita, důvěryhodnost, sledování původu

VÚRV: hodnocení genetických zdrojů pro EZ (pohanky, proso, různých druhů pšenice- speciálně jařin), ekologické osivo – porovnávání kvality s konvencí, s farmářským osivem, také výzkum zaměřený na zdravotní aspekty (antioxidanty), v šuplíku projekt na využití meziplodiny (pohanka atd.)

VÚ pícninářský: vlastnosti půdy, fyzikální vlastnosti, utužování půdy, eroze, využití digestátu z bioplynových stanic, okraj. i tradiční odrůdy; možné analýzy v laboratoři – kvalita siláží, kvalita osiva

UPOL Olomouc: Krajina, krajinné prvky, půda, voda a další složky ŽP ve vztahu k zemědělství, agrobiodiversita, botanika (např. sledování TTP), zoologie.

JČU – Zemědělská fakulta ČB: zejména RV (obiloviny, netradiční plodiny, srovnávací pokusy, vzdělávání a výuka EZ).

Agritec Šumperk : Olejný len, fyto-remediace, zahájili výzkumné projekty EZ – luskoviny (Agritec dosud není řádným členem ČTPEZ – v jednání)

Epos Brno: Výzkum – dojnice a biomléko, poradenství.

Bioinstitut Olomouc: výzkum ve vazbě na přírodu a krajinu, AEO, faremní plány, vazba na mezinárodní výzkum. V roce 2010 byl založen FiBL Internacional, mezinárodní evropský výzkumný ústav pro EZ, kde je Bioinstitut členem – nabídnuta spolupráce i ostatním členům platformy.

DC3 Být aktivním partnerem na všech úrovních při tvorbě a schvalování priorit výzkumu

Předseda platformy profesor Šarapatka, koordinátor platformy (od 1. září 2010) ing. Urban, prof. Moudrý z JČU, Dr. Dlouhý a Dr. Griga (iniciováno platformou) se aktivně podíleli na přípravě a přepracování nového programu výzkumu resortu zemědělství s názvem Komplexní udržitelné systémy (KUS) a na jeho předložení Radě vlády pro výzkum, vývoj a inovace. Do programu KUS byla zapracována celá tematika EZ a biopotravin (bezpečnost potravin) a EZ a biopotravin v něm jsou několikrát výslovně zmíněny, stejně jako priority výzkumu pro státní správu (zapracováním původně samostatného programu VAK). Předseda a koordinátor platformy se podíleli na tvorbě investičního programu pro výzkumné organizace (jeho spuštění bylo a z důvodu finanční krize zatím odloženo), předseda platformy pracoval v komisích NAZV. Dr. Dlouhý a Ing. Urban v Radě pro aplikovaný zemědělský výzkum, která je poradním orgánem ministra zemědělství. Program KUS byl radou vlády schválen.

Důležitá byla tvorba priorit za ČR pro mezinárodní výzkumný program Core Organic II, kde byly za ČR definovány priority v intenzifikaci ekologické RV se zaměřením na produkci krmiv pro monogastry, v ŽV chovy prasat, a dodatečně i kvalita biopotravin. Platforma informovala o postupu tvorby mezinárodních konsorcií (typ Eranet) a pre-proposalů. Členové ČTPEZ byli úspěšní a postoupili do možnosti přípravy plné žádosti: Mendelu Brno – ekologické zelinářství, VŠCHT 3 projekty v oblasti kvality biopotravin, Bioinstitut – využití digestátu z bioplynových stanic, JČU – ekologický chov pstruha duhového, VÚŽV – proPig – ekologické chovy prasat.

DC4 Vytvoření systému pro získávání a šíření informací pro odbornou i laickou veřejnost

Viz. výše zmíněné webové stránky, tiskové zprávy, spolupráce na tvorbě Akčního plánu EZ a komunikace jeho cílů veřejnosti. Odborníci – členové platformy byli využíváni v médiích jako mluvčí pro témata EZ a biopotravin. Např. v souvislosti s kauzami „CZL v biopotravinách“ – prof. Hajšlová, agroekologie – prof. Šarapatka, Mgr. Dytrtová – informace o mezinárodní scéně (IFOAM EU), informace pro NNO a samosprávu – Mgr. Samsonová a Ing. Malíková, několik obecných témat – Dr. Dlouhý (v.r. 2010 jako zástupce Bioinstitutu), např. v souvislosti s Bioakademií nebo krajinnými prvky – Ing. Urban, během jeho působení na MZe i po jeho ukončení (od IX. 2010) – několik mediálních výstupů, včetně ČT1, Radiožurnálu...). Členové platformy mnohokrát citování i ostatních médiích (krizový management práce s veřejným míněním- reakce na mylné informace i tvorba témat).

Podpora seminářů, konferencí, workshopů

Klíčová aktivita v roce 2010!

1/ Seriál seminářů na ČZU – příloha.

„Ožehavé otázky prosazování ekologických přístupů v ochraně přírody a krajiny v rámci hospodářských aktivit v kontextu ČR a EU.“

„Trvale udržitelná skutečnost“ a „Chov hospodářských zvířat v ekologickém zemědělství.“

2/ Příprava celosvětové 1. vědecké konference o ekologickém zemědělství a biopotravinách FQH v Praze. Termín květen 2011, partner za ČR – VŠCHT, záštita a partnerství – MZe ČR. www.fqh2011.org – příloha.

3/ Příprava vědecké konference ČTPEZ v Praze – ve spolupráci s ČZU Praha – Suchdol. Zahájení práce vědeckého a organizačního výboru, první výzva a první cirkulář, spolupráce ve střední a východní Evropě (mj. Polsko, Rakousko a ruský mluvící země, příprava on-line registračního systému, překlady do AJ. Zviditelnění mezinárodní role ČR ve výzkumu a vývoji a ve vzdělávání v EZ: Anglická verze ročenky EZ, učebnice EZ – distribuce anglické verze a dokončení ruské verze, příprava posterů v češtině a angličtině pro Biofach a vědecké konference (příloha).

Podpora (veřejné) informovanosti spotřebitelů:

Spolupráce odborníků členů platformy s PRO-BIO Ligou, svazem PRO-BIO a dalšími spotřebitelsky zaměřenými nevládními organizacemi.